

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารังนี้เป็นการศึกษา “ศักยภาพในการขยายการผลิตเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่” การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานด้านลักษณะส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร ผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพในการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และจุดคุ้มทุนในการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคของเกษตรกรในการผลิตเห็ดหอม

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานด้านลักษณะส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่

1. ข้อมูลพื้นฐานด้านลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร

1.1 เพศ

การศึกษา เพศของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.7 และเพศหญิง จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.3 (ตาราง 2)

ตาราง 2 เพศของเกษตรกร

เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	63	67.7
หญิง	30	32.3
รวม	93	100.0

1.2 อายุ

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.0 รองลงมาเป็นผู้มีอายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี มีจำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.0 มีอายุมากกว่า 50 ปี มีจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.6 และมีอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.4 (ตาราง 3)

ตาราง 3 อายุของเกษตรกร

อายุ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 30 ปี	5	5.4
31 – 40 ปี	27	29.0
41 – 50 ปี	53	57.0
มากกว่า 50 ปี	8	8.6
รวม	93	100.0

1.3 สถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรสของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่สมรสแล้ว จำนวน 83 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.2 และโสด จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.8 (ตาราง 4)

ตาราง 4 สถานภาพการสมรสของเกษตรกร

สถานภาพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โสด	10	10.8
สมรส	83	89.2
รวม	93	100.0

1.4 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จ การศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 46 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมา สำเร็จการ ศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.9 และสำเร็จการศึกษาสูงกว่าระดับ มัธยมศึกษา จำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.6 (ตาราง 5)

ตาราง 5 ระดับการศึกษาของเกษตรกร

สถานภาพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	46	49.5
มัธยมศึกษา	25	26.9
สูงกว่ามัธยมศึกษา	22	23.6
รวม	93	100.0

1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัด เชียงใหม่ พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยประมาณ 4 คน มีจำนวนสมาชิกสูงสุด 8 คน และต่ำสุด 2 คน โดยมีจำนวนสมาชิก 4-5 คน จำนวน 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.0 มี จำนวนสมาชิก 2-3 คน จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.4 และจำนวนสมาชิกมากกว่า 5 คน จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.6 (ตาราง 6)

ตาราง 6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2-3 คน	32	34.4
4-5 คน	53	57.0
มากกว่า 5 คน	8	8.6
รวม	93	100.0

จำนวนสมาชิกสูงสุด 8 คน

จำนวนสมาชิกต่ำสุด 2 คน

จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 3.89 คน

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.19

สรุป ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ คือ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุ 41 – 50 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน นั้นอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะครอบครัวของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเดี่ยว สมาชิกในครัวเรือนจึงอาจประกอบด้วย พ่อแม่ และบุตร รวมทั้งเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี และสำเร็จการศึกษาชั้นประถม ซึ่งเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประชาชนในสมัยนั้นสำเร็จการศึกษา

2. ข้อมูลด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

2.1 แรงงานครัวเรือนในการเพาะเห็ดหอม

การศึกษาแรงงานในครัวเรือนในการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้ผลิตเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานเฉลี่ยประมาณ 2 คน มีจำนวนแรงงานสูงสุด 5 คน และต่ำสุด 1 คน โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงงานงานในครัวเรือนที่ช่วยผลิตเห็ดหอม 2 คน จำนวน 58 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.4 รองลงมา มีแรงงาน 1 คน จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.2 และ แรงงาน 3 คน จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.9 โดยเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนในการผลิตเห็ดหอมถึง 5 คน มีน้อยที่สุด จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.1 (ตาราง 7)

ตาราง 7 แรงงานของครัวเรือนในการเพาะเห็ดหอม

แรงงานของครัวเรือนในการเพาะเห็ดหอม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1 คน	16	17.2
2 คน	58	62.4
3 คน	12	12.9
4 คน	5	5.4
5 คน	2	2.1
รวม	93	100.0

จำนวนแรงงานสูงสุด 5 คน

จำนวนแรงงานต่ำสุด 1 คน

จำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.13 คน

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.84

2.2 การจ้างแรงงานในการเพาะเห็ดหอม

การจ้างแรงงานในการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้ผลิตเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงาน จำนวน 74 ราย คิดเป็นร้อยละ 79.6 และไม่มีจ้างแรงงานจำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.4 ในส่วนที่มีการจ้างแรงงาน พบว่ามีการจ้าง แรงงานเฉลี่ยประมาณ 3 คน มีการจ้างแรงงานสูงสุด 16 คน และต่ำสุด 1 คน โดยเกษตรกร ส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงานในการเพาะเห็ดหอม 1-3 คน จำนวน 51 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.8 ของเกษตรกรที่มีการจ้างแรงงาน รองลงมา มีการจ้างแรงงาน 4-6 คน จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.4 และมีการจ้างแรงงานมากกว่า 6 คน จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.4 ของเกษตรกรทั้งหมด (ตาราง 8)

ตาราง 8 การจ้างแรงงานในการเพาะเห็ดหอม

การจ้างแรงงานในการเพาะเห็ดหอม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การจ้างแรงงานในการเพาะเห็ดหอม		
ไม่มีการจ้างแรงงาน	19	20.4
มีการจ้างแรงงาน	74	79.6
1-3 คน	51	54.8
4-6 คน	18	19.4
มากกว่า 6 คน	5	5.4
รวม	93	100.0

แรงงานจ้างสูงสุด 16 คน

แรงงานจ้างต่ำสุด 1 คน

แรงงานจ้างเฉลี่ย 3.28 คน

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.53

2.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ

การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเลยมากที่สุด จำนวน 47 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอม จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.5 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ จำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 และเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านน้อยที่สุดจำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.2 (ตาราง 9)

ตาราง 9 การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพของเกษตรกร

การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ	47	50.5
เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ*	46	49.5
กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอม	32	48.5
กลุ่มแม่บ้าน	12	18.2
กลุ่มสหกรณ์	22	33.3
รวม	93	100.0

หมายเหตุ : *การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพของเกษตรกร เกษตรกรสามารถเป็นสมาชิกได้มากกว่า 1 กลุ่ม

2.4 อาชีพเดิมของเกษตรกร

อาชีพเดิมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร จำนวน 49 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมาประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.6 เป็นข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.8 และประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.9 (ตาราง 10)

ตาราง 10 อาชีพเดิมของเกษตรกร

อาชีพเดิมของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	11	11.8
เกษตรกร	49	52.7
ธุรกิจส่วนตัว	21	22.6
อื่นๆ (รับจ้าง)	12	12.9
รวม	93	100.0

2.5 วัตถุประสงค์ในการเพาะเห็ดหอม

การศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ มีวัตถุประสงค์ในการเพาะเห็ดหอมเพื่อเป็นอาชีพเสริมของครัวเรือน จำนวน 61 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.6 และเป็นอาชีพหลักของครัวเรือน จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.4 (ตาราง 11)

ตาราง 11 วัตถุประสงค์ในการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกร

วัตถุประสงค์ในการเพาะเห็ดหอม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เป็นอาชีพหลักของครัวเรือน	32	34.4
เป็นอาชีพเสริมของครัวเรือน	61	65.6
รวม	93	100.0

สรุป เกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงงานในครัวเรือนในการผลิตเห็ดหอม 2 คนต่อฟาร์ม มีการจ้างแรงงานโดยเฉลี่ยฟาร์มละประมาณ 3 คน และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพใดเลย ในส่วนอาชีพเดิมของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมพบว่าเป็นเกษตรกรเดิมอยู่แล้ว และมีวัตถุประสงค์ในการผลิตเห็ดหอมเป็นอาชีพเสริม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพในการผลิตเห็ดหอม

1. ข้อมูลด้านการผลิตและเทคโนโลยีการเพาะเห็ดหอม

1.1 สภาพการถือครองที่ดิน

ในการศึกษาสภาพการถือครองที่ดินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.8 เจ้าของที่ดินผู้อื่น 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.5 และอื่น ๆ จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.7 (ตาราง 12)

ตาราง 12 สภาพการถือครองที่ดินของเกษตรกร

สภาพการถือครอง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ที่ดินของตนเอง	64	68.8
เช่าจากผู้อื่น ๆ	19	22.5
ที่ดินอื่น ๆ	10	10.7
รวม	93	100.0

1.2 พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะเห็ดหอม

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ใช้พื้นที่ในการเพาะเห็ดหอมเฉลี่ยประมาณ 1 ไร่ 1 งาน มีการใช้พื้นที่ในการเพาะเห็ดหอมสูงสุด 5 ไร่ และต่ำสุด 50 ตารางวา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการใช้พื้นที่ในการเพาะเห็ดหอมระหว่าง 1 งาน – 1 ไร่ จำนวน 62 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.7 ใช้พื้นที่ระหว่าง 1 ไร่ 1 งาน – 2 ไร่ จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.1 ใช้พื้นที่ระหว่าง 2 ไร่ 1 งาน – 3 ไร่ และ 3 ไร่ 1 งาน – 4 ไร่ จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.4 เท่า ๆ กัน และใช้พื้นที่น้อยกว่า 1 งาน และ มากกว่า 4 ไร่ จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2 เท่า ๆ กัน (ตาราง 13)

ตาราง 13 พื้นที่ที่ใช้ในการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกร

ขนาดพื้นที่	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 งาน	2	2.2
1 งาน – 1 ไร่	62	66.7
1 ไร่ 1 งาน – 2 ไร่	15	16.1
2 ไร่ 1 งาน – 3 ไร่	6	6.4
3 ไร่ 1 งาน – 4 ไร่	6	6.4
มากกว่า 4 ไร่	2	2.2
รวม	93	100.0

พื้นที่ผลิตเห็ดหอมสูงสุด 5 ไร่ พื้นที่ผลิตเห็ดหอมต่ำสุด 1 งาน
พื้นที่ผลิตเห็ดหอมเฉลี่ย 5.25 งาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.59

1.3 ประสิทธิภาพของเกษตรกรเกี่ยวกับการเพาะเห็ดหอมและการฝึกอบรม

1) ประสิทธิภาพในการเพาะเห็ดหอม

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพ ในการเพาะเห็ดหอมสูงสุด 25 ปี และต่ำสุด 1 ปี ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีประสิทธิผลในการเพาะเห็ดหอม 1 – 3 ปี จำนวน 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.7 มีประสิทธิผลมากกว่า 3 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี จำนวน 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.0 และมีประสิทธิผลมากกว่า 10 ปี จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.3

2) ประสิทธิภาพการฝึกอบรมด้านการเพาะเห็ดหอม

ผลการศึกษาประสิทธิภาพการฝึกอบรมด้านการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสิทธิผลการฝึกอบรมด้านการเพาะเห็ดหอมจำนวน 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.7 และเคยมีประสิทธิผลในการฝึกอบรมด้านการเพาะเห็ดหอมเพียง 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.3

สรุปได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสิทธิผลในการเพาะเห็ดหอมไม่เกิน 10 ปี และไม่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านการเพาะเห็ดหอมมาก่อน มักจะเป็นการถ่ายทอดความรู้จากเกษตรกรผู้เกษียณด้วยตนเอง (ตาราง 14)

ตาราง 14 ประสิทธิภาพของเกษตรกรเกี่ยวกับการเพาะเห็ดหอมและการฝึกอบรม

ประสิทธิภาพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การเพาะเห็ดหอม		
1 ปี	18	19.4
2 ปี	26	28.0
3 ปี	19	20.4
4 ปี	10	10.7
5 ปี	6	6.5
6-10 ปี	10	10.7
มากกว่า 10 ปี	4	4.3
รวม	93	100.0
การฝึกอบรม		
เคย	63	67.7
ไม่เคย	30	32.3
รวม	93	100.0

1.4 เหตุผลในการเพาะเห็ดหอม

ผลการศึกษาเหตุผลการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเพาะเห็ดหอมเนื่องจากมีความสนใจ จำนวน 71 ราย คิดเป็นร้อยละ 76.4 รองลงมา เกษตรกรมีความชำนาญในการเพาะเห็ด และได้รับการส่งเสริม จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.7 เท่า ๆ กัน และเหตุผลอื่น ๆ จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2

สรุปได้ว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างตัดสินใจทำการเพาะเห็ด เนื่องจากมีความสนใจในอาชีพการเพาะเห็ดหอม (ตาราง 15)

ตาราง 15 เหตุผลในการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกร

เหตุผลในการเพาะเห็ดหอม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มีความสนใจ	71	76.4
เป็นอาชีพที่มีความชำนาญ	10	10.7
ได้รับการส่งเสริม	10	10.7
อื่นๆ	2	2.2
รวม	93	100.0

1.5 ลักษณะการเพาะเห็ดหอม

ผลการศึกษาลักษณะการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วยจำนวน 54 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.1 และแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียว จำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.9 และพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างไม่มีการเพาะเห็ดหอมในลักษณะของการผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขายอย่างเดียวเลย (ตาราง 16)

ตาราง 16 ลักษณะการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกร

ลักษณะการเพาะเห็ดหอม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขายอย่างเดียว	0	0.0
แบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย	54	58.1
แบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียว	39	41.9
รวม	93	100.0

1.6 การผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอม

จากการศึกษาลักษณะการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีเกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย จำนวน 54 ราย ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมของเกษตรกรในการวิจัยครั้งนี้จึงมีเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง 54 ราย เช่นเดียวกัน

1) วิธีการบรรจุก้อนเชื้อเห็ดหอม

ผลการศึกษาวิธีการบรรจุก้อนเชื้อเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมเอง พบว่า เกษตรกรนิยมการใช้แรงงานคนในการผลิต จำนวน 44 ราย และมีการผลิตที่เครื่องจักรในการบรรจุ จำนวน 8 ราย และพบว่า มีเกษตรกรที่ใช้แรงงานคนและเครื่องจักรในการผลิต จำนวน 2 ราย

2) วิธีการในการอบฆ่าเชื้อก้อนเห็ดหอม

ผลการศึกษาวิธีการในการอบฆ่าเชื้อก้อนเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมเอง พบว่า เกษตรกรทั้งหมดใช้หม้อนึ่งฆ่าเชื้อแบบลูกทุ่ง จำนวน 54 ราย

สรุป เกษตรกรที่ผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมเองนิยมใช้แรงงานคนในการบรรจุก้อนเชื้อ และเกษตรกรใช้หม้อนึ่งฆ่าเชื้อแบบลูกทุ่งทั้งหมด (ตาราง 17)

ตาราง 17 การผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมของผู้ผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมเอง

การผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
วิธีการบรรจุก้อนเชื้อ		
ใช้แรงงานคน	44	81.5
ใช้เครื่องจักร	8	14.8
ใช้แรงงานคนร่วมกับเครื่องจักร	2	3.7
รวม	54	100.0
วิธีการอบฆ่าเชื้อก้อนเชื้อ		
หม้อนึ่งแบบลูกทุ่ง	54	100.0
รวม	54	100.0

1.7 แหล่งหัวเชื้อเห็ดหอม

ผลการศึกษาแหล่งหัวเชื้อเห็ดหอมที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างนำมาใช้ในการเพาะเห็ดหอม คือ เกษตรกรซื้อหัวเชื้อเห็ดหอมมาจากแหล่งผลิตอื่น จำนวน 44 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.5 และผลิตเอง จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.5 แสดงว่า มีเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้อหัวเชื้อมาจากแหล่งผลิตอื่น และมีเกษตรกรบางส่วนที่ผลิตหัวเชื้อเอง ด้วย (ตาราง 18)

ตาราง 18 แหล่งหัวเชื้อเห็ดหอมของเกษตรกร

แหล่งหัวเชื้อเห็ดหอม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ซื้อมาจากแหล่งผลิต	44	81.5
ผลิตเอง	10	18.5
รวม	54	100.0

1.8 อายุในการให้ผลผลิตของก้อนเชื้อเห็ดหอม

ผลการศึกษายอายุในการให้ผลผลิตของก้อนเชื้อเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุการให้ผลผลิตอยู่ระหว่าง 5-6 เดือน จำนวน 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.8 รองลงมามีอายุการให้ผลผลิต 7-8 เดือน จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.1 ให้ผลผลิต 3-4 เดือน จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.9 และมีอายุการให้ผลผลิต 9-10 เดือน จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.2 (ตาราง 19)

ตาราง 19 อายุในการให้ผลผลิตของก้อนเชื้อเห็ดหอมของเกษตรกร

อายุการให้ผลผลิต	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3-4 เดือน	12	12.9
5-6 เดือน	63	67.8
7-8 เดือน	15	16.1
9-10 เดือน	3	3.2
รวม	93	100.0

1.9 ความสามารถในการให้ผลผลิตของก้อนเชื้อเห็ดหอม

ผลการศึกษาศักยภาพความสามารถในการให้ผลผลิตของก้อนเชื้อเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ก้อนเชื้อเห็ดหอมของเกษตรกรส่วนใหญ่สามารถให้ผลผลิตได้ 5-6 รุ่นต่อก่อน จำนวน 62 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมาสามารถให้ผลผลิตได้ 7-8 รุ่นต่อก่อน จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.2 สามารถให้ผลผลิตได้ 3-4 รุ่นต่อก่อน จำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.0 และสามารถให้ผลผลิตได้ 9-10 รุ่นต่อก่อนเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.1 (ตาราง 20)

ตาราง 20 ความสามารถในการให้ผลผลิตของก้อนเชื้อเห็ดหอมของเกษตรกร

ความสามารถในการให้ผลผลิตต่อก่อน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3-4 รุ่น	13	14.0
5-6 รุ่น	62	66.7
7-8 รุ่น	17	18.2
9-10 รุ่น	1	1.1
รวม	93	100.0

1.10 วิธีการจัดการก้อนเชื้อเห็ดหอมที่หมดอายุ

ผลการศึกษา วิธีการจัดการก้อนเชื้อเห็ดหอมที่หมดอายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดนำก้อนเชื้อเห็ดหอมที่หมดอายุไปทำปุ๋ยมากที่สุด จำนวน 89 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.7 นอกนั้นเกษตรกรมีวิธีการจัดการก้อนเชื้อที่หมดอายุด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การเผา นำไปฝังดิน หรือนำกลับมาใช้ เป็นต้น (ตาราง 21)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ส/ภน

635.8

ท/64 ๗

เลขหมู่..... C.2

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตาราง 21 วิธีการจัดการก่อนเชื้อเห็ดหอมที่หมดอายุของเกษตรกร

วิธีการจัดการก่อนเชื้อเห็ดหอมหมดอายุ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ทำปุ๋ย	89	95.7
อื่นๆ	4	4.3
รวม	93	100.0

1.11 กำล้างการผลิตเห็ดหอม

การศึกษาด้านกำล้างการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง สามารถอธิบายกำล้างการผลิตของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอม แยกตามลักษณะการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกรดังนี้

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก่อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย เกษตรกรมีกำล้างการผลิตเฉลี่ยประมาณ 43,000 ก้อนต่อปี มีกำล้างการผลิตสูงสุด 150,000 ก้อนต่อปี และต่ำสุด 5,000 ก้อนต่อปี โดยเกษตรกรที่มีกำล้างการผลิตเห็ดหอมจากการที่นำเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกจำหน่ายเอง 10,001 – 50,000 ก้อนต่อปี จำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมามีกำล้างการผลิต 50,001 – 100,000 ก้อนต่อปี จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.2 เกษตรกรที่ผลิตน้อยกว่า 10,000 ก้อนต่อปี จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.7 และพบว่าไม่มีเกษตรกร 6 ราย ที่สามารถผลิตได้มากกว่า 100,000 ก้อนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 11.1

ส่วนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียว ด้วย เกษตรกรมีกำล้างการผลิตเฉลี่ยประมาณ 7,500 ก้อนต่อปี มีกำล้างการผลิตสูงสุด 25,000 ก้อนต่อปี และต่ำสุด 4,500 ก้อนต่อปี โดยเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีกำล้างการผลิตเห็ดหอมเพื่อจำหน่ายน้อยกว่า 5,000 ก้อนต่อปี จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.9 รองลงมามีกำล้างการผลิต 7,501 – 10,000 ก้อนต่อปี จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.6 และเกษตรกรที่มีกำล้างผลิตมากกว่า 10,000 ก้อนต่อปี จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.1

สรุป เกษตรกรที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก่อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วยครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีขนาดการผลิต 10,001 – 50,000 ก้อนต่อปี ส่วนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียวมีขนาดการผลิตไม่เกิน 5,000 ก้อนมากที่สุด (ตาราง 22)

ตาราง 22 กำลังการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกร

กำลังการผลิตเห็ดหอม (ก้อนต่อปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอก		
เห็ดหอมขายด้วย		
น้อยกว่า 10,000	9	16.7
10,001 – 50,000	27	50.0
50,001 – 100,000	12	22.2
มากกว่า 100,000	6	11.1
รวม	54	100.0
กำลังการผลิตสูงสุด 150,000 ก้อนต่อปี	กำลังการผลิตต่ำสุด 5,000 ก้อนต่อปี	
กำลังการผลิตเฉลี่ย 43,416.67 ก้อนต่อปี		
แบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเอง		
อย่างเดียว		
น้อยกว่า 5,000	21	53.9
5,001 – 7,500	6	15.4
7,501 – 10,000	10	25.6
มากกว่า 10,000	2	5.1
รวม	39	100.0
กำลังการผลิตสูงสุด 25,000 ก้อนต่อปี	กำลังการผลิตต่ำสุด 4,500 ก้อนต่อปี	
กำลังการผลิตเฉลี่ย 7,512.82 ก้อนต่อปี		

จากผลการศึกษาดังตาราง 22 สามารถนำมาแบ่งขนาดของฟาร์มของเห็ดหอมแต่ละลักษณะออกเป็นฟาร์มขนาดเล็กและฟาร์มขนาดใหญ่เพื่อความสะดวกในการคิดต้นทุน ผลตอบแทน และจุดคุ้มทุนต่อไปในตอนที่ 3 โดยใช้ค่ากลางของข้อมูลทั้งสองกลุ่มในแบ่งขนาดฟาร์ม โดยมีเกณฑ์แบ่งดังนี้

แบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย

- ฟาร์มขนาดเล็ก มีกำลังการผลิตไม่เกิน 40,000 ก้อนต่อปี
- ฟาร์มขนาดใหญ่มีกำลังการผลิตมากกว่า 40,000 ก้อนต่อปี

แบบผลิตซ็อก่อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกจำหน่ายเพียงอย่างเดียว

- ฟาร์มขนาดเล็ก มีกำลังการผลิตไม่เกิน 7,500 ก้อนต่อปี
- ฟาร์มขนาดใหญ่มีกำลังการผลิตมากกว่า 7,500 ก้อนต่อปี

จากการแบ่งดังกล่าว สามารถแสดงกำลังการผลิตของเกษตรกร ได้ดังตาราง 23 และ 24

ผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า เมื่อพิจารณากำลังการผลิตของเกษตรกร โดยแยกตามขนาดของเกษตรกรที่เพาะเห็ดหอมแบบผลิตซ็อก่อนเชื้อเห็ดหอมขายและเปิดดอกเห็ดหอมขายเองด้วย เกษตรกรที่มีฟาร์มขนาดเล็กมีกำลังการผลิตโดยเฉลี่ยประมาณ 17,000 ก้อนต่อปี มีกำลังการผลิตสูงสุด 45,000 ก้อนต่อปี ต่ำสุด 5,000 ก้อนต่อปี โดยมีเกษตรกรส่วนใหญ่มีกำลังการผลิต 10,001 – 50,000 ก้อนต่อปี จำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.7 และ ไม่เกิน 10,000 ก้อนต่อปี จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.3

ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ มีกำลังการผลิตโดยเฉลี่ยประมาณ 85,000 ก้อนต่อปี มีกำลังการผลิตสูงสุด 150,000 ก้อนต่อปี ต่ำสุด 45,000 ก้อนต่อปี โดยมีเกษตรกรส่วนใหญ่มีกำลังการผลิต 50,001 – 100,000 ก้อนต่อปี จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.1 รองลงมามีกำลังการผลิตมากกว่า 100,000 ก้อนต่อปี จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.6 และอยู่ระหว่าง 10,001 – 50,000 ก้อนต่อปี จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.3

ตาราง 23 กำลังการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรที่เพาะเห็ดหอมแบบผลิตซ็อก่อนเชื้อเห็ดหอมขายและเปิดดอกเห็ดหอมขายเองด้วย โดยแยกตามขนาดฟาร์ม

กำลังการผลิต (ก้อนต่อปี)	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 10,000	9	27.3	0	0.0
10,001 - 50,000	24	72.7	3	14.3
50,001 - 100,000	0	0.0	12	57.1
มากกว่า 100,000	0	0.0	6	28.6
รวม	33	100.0	21	100.0
กำลังการผลิตเฉลี่ย (ก้อนต่อปี)		16,893.94		85,095.24
กำลังการผลิตต่ำสุด (ก้อนต่อปี)		5,000		45,000
กำลังการผลิตสูงสุด (ก้อนต่อปี)		45,000		150,000

ผลการศึกษาดารง 24 พบว่า เมื่อพิจารณากำลั้งการผลิตของเกษตรกรโดยแยกตามขนาดของเกษตรกรที่เพาะเห็ดหอมแบบซ็้อก่อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขายเพียงอย่างเดียว เกษตรกรที่มีฟาร์มขนาดเล็กมีกำลั้งการผลิตโดยเฉลี่ยประมาณ 5,500 ก้อนต่อปี มีกำลั้งการผลิตสูงสุด 7,500 ก้อนต่อปี ต่ำสุด 4,500 ก้อนต่อปี โดยมีเกษตรกรส่วนใหญ่มีกำลั้งการผลิตไม่เกิน 5,000 ก้อนต่อปี จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.7 และผลิต 5,001 – 10,000 ก้อนต่อปี จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3

ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ มีกำลั้งการผลิตโดยเฉลี่ยประมาณ 12,000 ก้อนต่อปี มีกำลั้งการผลิตสูงสุด 25,000 ก้อนต่อปี ต่ำสุด 9,000 ก้อนต่อปี โดยมีเกษตรกรส่วนใหญ่มีกำลั้งการผลิต 7,501 – 10,000 ก้อนต่อปี จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.3 และมีกำลั้งการผลิตมากกว่า 10,000 ก้อนต่อปี จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.7

ตาราง 24 กำลั้งการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรที่เพาะเห็ดหอมแบบซ็้อก่อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขายเพียงอย่างเดียว โดยแยกตามขนาดฟาร์ม

กำลั้งการผลิต (ก้อนต่อปี)	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 5,000	18	66.7	0	0.0
5,001 - 7,500	9	33.3	0	0.0
7,501 - 10,000	0	0.0	7	58.3
มากกว่า 10,000	0	0.0	5	42.7
รวม	27	100.0	12	100.0
กำลั้งการผลิตเฉลี่ย (ก้อนต่อปี)	5,444.44		12,166.67	
กำลั้งการผลิตต่ำสุด (ก้อนต่อปี)	4,500		9,000	
กำลั้งการผลิตสูงสุด (ก้อนต่อปี)	7,500		25,000	

1.12 ผลผลิตเห็ดหอม

1.12.1 ผลผลิตเห็ดหอมต่อปี

การศึกษาด้านผลผลิตเห็ดหอม สามารถอธิบายผลผลิตของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอม แยกตามลักษณะการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย เกษตรกรจะได้ผลผลิตเห็ดหอมจากการที่นำเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกจำหน่ายเองโดยเฉลี่ยประมาณ 2,400 กิโลกรัมต่อปี โดยเกษตรกรจะมีผลผลิต 500 – 1,500 กิโลกรัมต่อปี จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมาได้ผลผลิต 1,501 – 3,000 กิโลกรัมต่อปี จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.8 เกษตรกรได้ผลผลิตมากกว่า 3,000 กิโลกรัมต่อปี จำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.9 และพบว่ามีเกษตรกรเพียง 5 ราย ที่ได้ผลผลิตน้อยกว่า 500 กิโลกรัมต่อปี คิดเป็นร้อยละ 9.3

ส่วนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียวจะได้ผลผลิตโดยเฉลี่ยประมาณ 630 กิโลกรัมต่อปี ส่วนใหญ่จะได้ผลผลิตไม่เกิน 500 กิโลกรัมต่อปี จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.9 รองลงมาได้ผลผลิตอยู่ระหว่าง 751 – 1,000 กิโลกรัมต่อปี จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.6 มีผลผลิตระหว่าง 501 – 750 กิโลกรัมต่อปี จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.4 และมากกว่า 1,000 กิโลกรัมต่อปี จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.1

สรุป เกษตรกรที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วยมีผลผลิตในแต่ละช่วงใกล้เคียงกัน คือ 500 – 3,000 กิโลกรัมต่อปี แต่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะ การเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียวส่วนใหญ่มีผลผลิตไม่เกิน 500 กิโลกรัมต่อปีมากที่สุด (ตาราง 25)

ตาราง 25 ผลผลิตเห็ดหอมของเกษตรกร

ผลผลิตเห็ดหอม (กิโลกรัมต่อปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอก		
เห็ดหอมขายด้วย		
น้อยกว่า 500	5	9.3
501 – 1,500	20	37.0
1,501 – 3,000	15	27.8
3,001 – 4,500	8	14.8
มากกว่า 4,500	6	11.1
รวม	54	100.0
ผลผลิตสูงสุด 10,000 กิโลกรัมต่อปี	ผลผลิตต่ำสุด 400 กิโลกรัมต่อปี	
ผลผลิตเฉลี่ย 2,415.74 กิโลกรัมต่อปี		
แบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเอง		
อย่างเดียว		
น้อยกว่า 500	21	53.9
501 – 750	6	15.4
751 – 1,000	10	25.6
มากกว่า 1,000	2	5.1
รวม	39	100.0
ผลผลิตสูงสุด 2,000 กิโลกรัมต่อปี	ผลผลิตต่ำสุด 300 กิโลกรัมต่อปี	
ผลผลิตเฉลี่ย 630.77 กิโลกรัมต่อปี		

1.12.2 ผลผลิตเห็ดหอมต่อก้อน

การศึกษาด้านผลผลิตเห็ดหอมต่อก้อนเชื้อเห็ดหอม สามารถอธิบายผลผลิตของเกษตรกร ผู้เพาะเห็ดหอม แยกตามลักษณะการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย เกษตรกรจะได้ผลผลิตเห็ดหอมต่อก้อนเชื้อเห็ดหอมเฉลี่ยประมาณ 63 กรัมต่อก้อนเชื้อเห็ดหอม 1 ก้อน โดยได้ผลผลิตสูงสุด 125 กรัมต่อก้อน และต่ำสุด 30 กรัมต่อก้อน เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า เกษตรกรจะมีผลผลิตไม่เกิน 75 กรัมต่อก้อน จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.4 รองลงมาได้ผลผลิต 76 - 100 กรัมต่อก้อน จำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.9 และพบว่ามีเกษตรกรเพียง 2 ราย ที่ได้ผลผลิตมากกว่า 100 กรัมต่อก้อน คิดเป็นร้อยละ 3.7

ส่วนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียวจะได้ผลผลิตเห็ดหอมต่อก้อนเชื้อเห็ดหอมเฉลี่ยประมาณ 85 กรัมต่อก้อนเชื้อเห็ดหอม 1 ก้อน โดยได้ผลผลิตสูงสุด 120 กรัมต่อก้อน และต่ำสุด 60 กรัมต่อก้อน เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้ผลผลิต 76 - 100 กรัมต่อก้อน จำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมาได้ผลผลิตไม่เกิน 75 กรัมต่อก้อน จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.8 และพบว่ามีเกษตรกรเพียง 3 ราย ที่ได้ผลผลิตมากกว่า 100 กรัมต่อก้อน คิดเป็นร้อยละ 7.7

สรุป เกษตรกรที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วยส่วนใหญ่มีผลผลิตไม่เกิน 75 กรัม แต่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียว ส่วนใหญ่มีผลผลิตระหว่าง 75 - 100 กรัมต่อก้อน สัดส่วนของเกษตรกรที่ซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียว ได้ผลผลิตต่อก้อนสูงกว่าเกษตรกรที่ผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขายและเปิดดอกขายเองด้วย รวมทั้งมีค่าเฉลี่ยต่อก้อนสูงกว่า (ตาราง 26)

ตาราง 26 ผลผลิตเห็ดหอมต่อก้อนของเกษตรกร

ผลผลิตเห็ดหอม (กรัมต่อก้อน)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอก		
เห็ดหอมขายด้วย		
ไม่เกิน 75	38	70.4
76 – 100	14	25.9
มากกว่า 100	2	3.7
รวม	54	100.0
ผลผลิตสูงสุด 125 กรัมต่อก้อน ผลผลิตเฉลี่ย 63 กรัมต่อก้อน	ผลผลิตต่ำสุด 30 กรัมต่อก้อน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 23.12	
แบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเอง		
อย่างเดียว		
ไม่เกิน 75	12	30.8
76 – 100	24	61.5
มากกว่า 100	3	7.7
รวม	39	100.0
ผลผลิตสูงสุด 120 กรัมต่อก้อน ผลผลิตเฉลี่ย 85 กรัมต่อก้อน	ผลผลิตต่ำสุด 60 กรัมต่อก้อน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.63	

2. ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการเพาะเห็ดหอมจำหน่าย และรายได้จากการจำหน่ายดอกเห็ดหอม

2.1 แหล่งเงินทุนในการเพาะเห็ดหอม

ผลการศึกษาแหล่งเงินทุนการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ใช้เงินกู้ยืมจากรธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเงินทุนส่วนตัว ใกล้เคียงกัน คือ 42 และ 40 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.5 และ 36.7 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้อื่น ๆ เช่น กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารพาณิชย์ และญาติพี่น้อง (ตาราง 27)

ตาราง 27 แหล่งเงินทุนในการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกร

แหล่งเงินทุนในการเพาะเห็ดหอม*	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ทุนส่วนตัว	40	36.7
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	42	38.5
กองทุนหมู่บ้าน (เงินล้าน)	21	19.2
ธนาคารพาณิชย์	3	2.8
ญาติพี่น้อง	3	2.8
รวม	109	100.0

หมายเหตุ : * เกษตรกรมีแหล่งเงินทุนมากกว่า 1 กลุ่ม

2.2 ค่าใช้จ่ายในการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกร

2.2.1 ค่าเช่าที่ดินในการเพาะเห็ดหอม

จากผลการศึกษาสภาพการถือครองที่ดินเพาะเห็ดหอมของเกษตรกร พบว่ามีเกษตรกรเพียง 19 ราย ที่เช่าที่ดินในการเพาะเห็ดหอม ดังนั้นเมื่อทำการศึกษาค่าเช่าที่ดินเพื่อผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรที่เช่าที่ดิน ปีละ 2,000 บาท และ 3,000 บาทมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 31.6 และ 26.3 ของเกษตรกรที่เช่าที่ดินเพาะเห็ดหอมทั้งหมด (ตาราง 28)

All rights reserved

ตาราง 28 ค่าเช่าที่ดินในการเพาะเห็ดหอม

ค่าเช่าที่ดิน (ต่อปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 2,000 บาท	2	10.5
2,000 บาท	6	31.6
3,000 บาท	5	26.3
3,001 – 5,000 บาท	5	26.3
มากกว่า 5,000 บาท	1	5.3
รวม	19	100.0
ค่าเช่าสูงสุด 36,000 บาทต่อปี	ค่าเช่าต่ำสุด 1,000 บาทต่อปี	
ค่าเช่าเฉลี่ย 4,610.53 บาทต่อปี		

2.2.2 ต้นทุนคงที่ทั้งหมด

ผลการศึกษาด้านต้นทุนคงที่ทั้งหมดที่เกษตรกรลงทุนในการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปต้นทุนคงที่ของการเพาะเห็ดหอมทั้งหมดแต่ละลักษณะได้ดังนี้

1) จากตาราง 29 ต้นทุนคงที่ทั้งหมดของเกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วยและยังไม่รวมค่าแรงงานเจ้าของฟาร์ม ผลการศึกษพบว่า ต้นทุนคงที่ทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมรูปแบบนี้

ฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีต้นทุนคงที่ทั้งหมดโดยเฉลี่ยประมาณ 68,000 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนคงที่สูงสุด 352,000 บาทต่อปี และมีต้นทุนคงที่ต่ำสุด 16,900 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีต้นทุนคงที่ทั้งหมดไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี จำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.0 และมีต้นทุนคงที่ทั้งหมดเกิน 100,000 บาทจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.0

ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีต้นทุนคงที่ทั้งหมดโดยเฉลี่ยประมาณ 180,000 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนคงที่สูงสุด 656,500 บาทต่อปี และมีต้นทุนคงที่ต่ำสุด 59,800 บาทต่อปี เกษตรกรที่มีต้นทุนคงที่ทั้งหมดมากกว่า 200,000 บาทต่อปี จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมา มีต้นทุนที่ทั้งหมด 50,001 – 100,000 บาทต่อปี จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.4 มีต้นทุนคงที่ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาทต่อปี จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.0 และมีต้นทุนคงที่ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 150,001 – 200,000 บาทต่อปี จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.5

ตาราง 29 ต้นทุนคงที่ทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย (ไม่รวมค่าแรงงานเจ้าของฟาร์ม)

ต้นทุนคงที่ทั้งหมด	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 50,000 บาท	15	45.5	0	0.0
50,001 - 100,000 บาท	14	42.5	7	33.4
100,001 - 150,000 บาท	1	3.0	4	19.0
150,001 - 200,000 บาท	2	6.0	2	9.5
มากกว่า 200,000 บาท	1	3.0	8	38.1
รวม	33	100.0	21	100.0
ต้นทุนคงที่ทั้งหมดเฉลี่ย	68,366.67 บาท		180,423.81 บาท	
ต้นทุนคงที่ทั้งหมดต่ำสุด	16,900.00 บาท		59,800.00 บาท	
ต้นทุนคงที่ทั้งหมดสูงสุด	352,000.00 บาท		656,500.00 บาท	

2) จากผลการศึกษา ต้นทุนคงที่ทั้งหมดของเกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขายเพียงอย่างเดียวและยังไม่รวมค่าแรงงานเจ้าของฟาร์ม (ตาราง 30) ผลการศึกษพบว่า ต้นทุนคงที่ทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมรูปแบบนี้ ดังนี้

ฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีต้นทุนคงที่ทั้งหมด โดยเฉลี่ยประมาณ 27,000 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนคงที่สูงสุด 53,500 บาทต่อปี และมีต้นทุนคงที่ต่ำสุด 10,000 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีต้นทุนคงที่ทั้งหมดไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.7 และมีต้นทุนคงที่ทั้งหมดเกิน 30,000 บาทจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3

ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีต้นทุนคงที่ทั้งหมด โดยเฉลี่ยประมาณ 31,000 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนคงที่สูงสุด 66,500 บาทต่อปี และมีต้นทุนคงที่ต่ำสุด 7,100 บาทต่อปี เกษตรกรที่มีต้นทุนคงที่ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาทต่อปี จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมามีต้นทุนที่ทั้งหมด 30,001 – 40,000 บาทต่อปี จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.0 มีต้นทุนคงที่ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 40,001 – 50,000 และ ไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี จำนวน 2 ราย

เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.4 และมีต้นทุนคงที่ทั้งหมดมากกว่า 50,000 บาทต่อปี จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.3

ตาราง 30 ต้นทุนคงที่ทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมแบบซ็อกก้อนเข้ามาเปิดดอกเห็ดหอมขาย
อย่างเดียว (ไม่รวมค่าแรงงานเจ้าของฟาร์ม)

ต้นทุนคงที่ทั้งหมด	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 20,000 บาท	9	33.3	2	16.7
20,001 - 30,000 บาท	9	33.3	4	33.3
30,001 - 40,000 บาท	5	18.5	3	25.0
40,001 - 50,000 บาท	3	11.1	2	16.7
มากกว่า 50,000 บาท	1	3.7	1	8.3
รวม	27	100.0	12	100.0
ต้นทุนคงที่ทั้งหมดเฉลี่ย	27,172.96 บาท		30,775.00 บาท	
ต้นทุนคงที่ทั้งหมดต่ำสุด	10,000.00 บาท		7,100.00 บาท	
ต้นทุนคงที่ทั้งหมดสูงสุด	53,500.00 บาท		66,500.00 บาท	

2.2.3 ต้นทุนผันแปรทั้งหมด

ผลการศึกษาต้นทุนผันแปรทั้งหมดในรอบการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมแต่ละฟาร์มของทั้งสองลักษณะข้างต้น สามารถสรุปต้นทุนผันแปรทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมได้ดังนี้

1) จากตาราง 31 ต้นทุนผันแปรทั้งหมดของเกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนผันแปรทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมรูปแบบนี้

ฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีต้นทุนผันแปรทั้งหมดโดยเฉลี่ยประมาณ 82,500 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนผันแปรสูงสุด 270,000 บาทต่อปี และมีต้นทุนผันแปรต่ำสุด 17,100 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีต้นทุนผันแปรทั้งหมดไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี จำนวน 25 ราย

คิดเป็นร้อยละ 75.8 และมีต้นทุนผันแปรทั้งหมดเกิน 100,000 บาทจำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.2

ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีต้นทุนผันแปรทั้งหมดโดยเฉลี่ยประมาณ 338,500 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนผันแปรสูงสุด 562,620 บาทต่อปี และมีต้นทุนผันแปรต่ำสุด 153,600 บาทต่อปี เกษตรกรที่มีต้นทุนผันแปรทั้งหมดระหว่าง 200,001 – 300,000 บาทต่อปี จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมา มีต้นทุนผันแปรทั้งหมดมากกว่า 400,000 บาทต่อปี จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.6 มีต้นทุนผันแปรทั้งหมดอยู่ระหว่าง 300,001 – 400,000 บาทต่อปี จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.8 และมีต้นทุนคงที่ทั้งหมดอยู่ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาทต่อปี จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.3

ตาราง 31 ต้นทุนผันแปรทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย

ต้นทุนผันแปรทั้งหมด	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 100,000 บาท	25	75.8	0	0.0
100,001 - 200,000 บาท	5	15.2	3	14.3
200,001 - 300,000 บาท	3	9.0	7	33.3
300,001 - 400,000 บาท	0	0.0	5	23.8
มากกว่า 400,000 บาท	0	0.0	6	28.6
รวม	33	100.0	21	100.0
ต้นทุนผันแปรทั้งหมดเฉลี่ย	82,439.09 บาท		338,534.29 บาท	
ต้นทุนผันแปรทั้งหมดต่ำสุด	17,100.00 บาท		153,600.00 บาท	
ต้นทุนผันแปรทั้งหมดสูงสุด	270,000.00 บาท		562,620.00 บาท	

1) จากตาราง 32 ต้นทุนผันแปรทั้งหมดของเกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบซ็อก้อน เชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียว ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนผันแปรทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมรูปแบบนี้

ฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีต้นทุนผันแปรทั้งหมดโดยเฉลี่ยประมาณ 34,000 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนผันแปรสูงสุด 45,000 บาทต่อปี และมีต้นทุนผันแปรต่ำสุด 27,000 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีต้นทุนผันแปรทั้งหมดระหว่าง 30,001 - 40,000 บาทต่อปี จำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.4 และมีต้นทุนผันแปรทั้งหมดไม่เกิน 30,000 บาทจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.2 และมีต้นทุนผันแปรทั้งหมด 40,001 - 50,000 บาทต่อปี จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.4

ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีต้นทุนผันแปรทั้งหมดโดยเฉลี่ยประมาณ 74,000 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนผันแปรสูงสุด 145,000 บาทต่อปี และมีต้นทุนผันแปรต่ำสุด 55,000 บาทต่อปี เกษตรกรที่มีต้นทุนผันแปรทั้งหมดมากกว่า 70,000 บาทต่อปี จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.7 รองลงมามีต้นทุนผันแปรทั้งหมด มีต้นทุนผันแปรทั้งหมดอยู่ระหว่าง 60,001 - 70,000 บาทต่อปี จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 และมีต้นทุนผันแปรทั้งหมดอยู่ระหว่าง 50,001 - 60,000 บาทต่อปี จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.0

ตาราง 32 ต้นทุนผันแปรทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมแบบซ็อก่อนเชื้อมาเปิดดอกเห็ดหอมขาย
อย่างเดียว

ต้นทุนผันแปรทั้งหมด	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 30,000 บาท	6	22.2	0	0.0
30,001 - 40,000 บาท	19	70.4	0	0.0
40,001 - 50,000 บาท	2	7.4	0	0.0
50,001 - 60,000 บาท	0	0.0	3	25.0
60,001 - 70,000 บาท	0	0.0	4	33.3
มากกว่า 70,000 บาท	0	0.0	5	41.7
รวม	27	100.0	12	100.0
ต้นทุนผันแปรทั้งหมดเฉลี่ย	34,184.82 บาท		74,106.67 บาท	
ต้นทุนผันแปรทั้งหมดต่ำสุด	27,000.00 บาท		55,000.00 บาท	
ต้นทุนผันแปรทั้งหมดสูงสุด	45,000.00 บาท		145,000.00 บาท	

2.3 รายได้จากการจำหน่ายเห็ดหอม

2.3.1 รายได้รวมทั้งหมดจากการจำหน่ายเห็ดหอม

ผลการศึกษารายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายดอกเห็ดหอมของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอม กลุ่มตัวอย่าง โดยไม่หักค่าใช้จ่าย (คำนวณจากผลผลิตที่เกษตรกรได้รับต่อปี X ราคาเฉลี่ยต่อกิโลกรัม) แต่ละฟาร์มจากการเพาะทั้งสองลักษณะข้างต้น สามารถสรุปรายได้จากการจำหน่ายดอกเห็ดหอมแยกตามลักษณะการผลิตได้ดังนี้

1) จากตาราง 33 รายได้ทั้งหมดของเกษตรกร ที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วยการจำหน่ายดอกเห็ดหอม ผลการศึกษาพบว่า รายได้ทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมรูปแบบนี้ เป็นดังนี้

ฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีรายได้ทั้งหมดโดยเฉลี่ยประมาณ 123,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้สูงสุด 420,000 บาทต่อปี และมีรายได้ต่ำสุด 40,000 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายเห็ดหอมระหว่าง 50,001 - 150,000 บาทต่อปี จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.6 และมีรายได้ทั้งหมดไม่เกิน 50,000 บาทจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.2 และมีรายได้ทั้งหมด 350,001 - 450,000 บาทต่อปี จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.0

ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีรายได้ทั้งหมดโดยเฉลี่ยประมาณ 439,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้สูงสุด 1,000,000 บาทต่อปี และมีรายได้ต่ำสุด 180,000 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายเห็ดหอมระหว่าง 150,001 - 250,000 บาทต่อปี และมากกว่า 450,000 บาทต่อปี จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 เท่าๆ กัน และมีรายได้ทั้งหมด 350,001 - 450,000 จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.1 และมีรายได้ทั้งหมด 250,001 - 350,000 บาทต่อปี จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.3

ตาราง 33 รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายดอกเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และ
เปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย

รายได้ทั้งหมด (ต่อปี)	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 50,000 บาท	5	15.2	0	0.0
50,001 - 150,000 บาท	20	60.6	0	0.0
150,001 - 250,000 บาท	7	21.2	7	33.3
250,001 - 350,000 บาท	0	0.0	3	14.3
350,001 - 450,000 บาท	1	3.0	4	19.1
มากกว่า 450,000 บาท	0	0.0	7	33.3
รวม	33	100.0	21	100.0
รายได้ทั้งหมดเฉลี่ย (ต่อปี)	122,781.82 บาท		438,666.67 บาท	
รายได้ทั้งหมดต่ำสุด (ต่อปี)	40,000 บาท		180,000.00 บาท	
รายได้ทั้งหมดสูงสุด (ต่อปี)	420,000.00 บาท		1,000,000.00 บาท	

2) จากตาราง 34 รายได้ทั้งหมดของเกษตรกรจากการจำหน่ายดอกเห็ดหอม ที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียว ผลการศึกษาพบว่า รายได้ทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมรูปแบบนี้ เป็นดังนี้

ฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีรายได้ทั้งหมดโดยเฉลี่ยประมาณ 48,500 บาท ต่อปี โดยมีรายได้สูงสุด 80,000 บาทต่อปี และมีรายได้ต่ำสุด 30,000 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายเห็ดหอมระหว่าง 40,001 - 150,000 บาทต่อปี จำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.9 และมีรายได้ทั้งหมดไม่เกิน 40,000 บาทจำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.0 และมีรายได้ทั้งหมด 60,001 - 80,000 บาทต่อปี จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.1

ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีรายได้ทั้งหมดโดยเฉลี่ยประมาณ 98,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้สูงสุด 200,000 บาทต่อปี และมีรายได้ต่ำสุด 65,000 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายเห็ดหอมระหว่าง 80,001 - 100,000 บาทต่อปี จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.0 และมีรายได้ทั้งหมด 60,001 - 80,000 จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 และมีรายได้ทั้งหมดมากกว่า 100,000 บาทต่อปี จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.7

ตาราง 34 รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายดอกเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเอง
อย่างเดียว

รายได้ทั้งหมด	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 40,000 บาท	10	37.0.	0	0.0
40,001 - 60,000 บาท	14	51.9	0	0.0
60,001 - 80,000 บาท	3	11.1	4	33.3
80,001 - 100,000 บาท	0	0.0	6	50.0
มากกว่า 100,000 บาท	0	0.0	2	16.7
รวม	27	100.0	12	100.0
รายได้ทั้งหมดเฉลี่ย (ต่อปี)	48,555.56 บาท		97,916.67 บาท	
รายได้ทั้งหมดต่ำสุด (ต่อปี)	30,000 บาท		65,000.00 บาท	
รายได้ทั้งหมดสูงสุด (ต่อปี)	80,000.00 บาท		200,000.00 บาท	

3. ข้อมูลด้านการจัดจำหน่ายผลผลิตเห็ดหอม (ปีการผลิต 2543/44)

3.1 วิธีการบรรจุหีบห่อเพื่อจัดจำหน่าย

จากผลการศึกษาวีธีการบรรจุหีบห่อเห็ดหอมเพื่อจัดจำหน่าย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรจุใส่ถุงพลาสติก จำนวน 78 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.9 และมีวิธีการบรรจุด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น การบรรจุกล่องกระดาษ ตะกร้าพลาสติก และกล่องโฟม ตามลำดับ (ตาราง 35)

ตาราง 35 วิธีการบรรจุหีบห่อเห็ดหอมเพื่อจัดจำหน่ายของเกษตรกร

วิธีการบรรจุ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
บรรจุกล่องกระดาษ	6	6.4
บรรจุกล่องโฟม	4	4.3
บรรจุตะกร้าพลาสติก	5	5.4
บรรจุถุงพลาสติก	78	83.9
รวม	93	100.0

3.2 วิธีการขนส่งผลผลิตเห็ดหอม

จากผลการศึกษาวีธีการขนส่งผลผลิตเห็ดหอมเพื่อจัดจำหน่าย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ธรรมดาขนส่งผลผลิตเห็ดหอม จำนวน 61 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.6 และมีเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างประมาณ 1 ใน 3 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการขนส่งผลผลิตเห็ดหอมโดยรถจักรยานยนต์จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.6 (ตาราง 36)

ตาราง 36 วิธีการขนส่งผลผลิตเห็ดหอมไปจำหน่ายของเกษตรกร

วิธีการขนส่ง*	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รถยนต์ธรรมดา	61	52.6
รถยนต์ห้องเย็น	3	2.6
รถจักรยานยนต์	32	27.6
เครื่องบิน	5	4.3
พ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงฟาร์ม	15	12.9
รวม	116	100.0

หมายเหตุ : *เกษตรกรหนึ่งรายอาจมีวิธีการส่งผลผลิตเห็ดหอมไปจำหน่ายได้หลายวิธี

3.3 ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตเห็ดหอม

จากผลการศึกษาช่องทางการจำหน่ายผลผลิตเห็ดหอมเพื่อจัดจำหน่าย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตเห็ดหอมผ่านพ่อค้าคนกลาง จำนวน 76 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.7 มีเกษตรกรที่จำหน่ายผลผลิตเอง จำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.1 และมีเกษตรกรที่จำหน่ายโดยการจำหน่ายเอง และผ่านพ่อค้าคนกลางจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.2 (ตาราง 37)

ตาราง 37 ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตเห็ดหอมของเกษตรกร

ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เกษตรกรขายเอง	14	15.1
ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง	76	81.7
ขายเองและขายผ่านพ่อค้าคนกลาง	3	3.2
รวม	93	100.0

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และจุดคุ้มทุนในการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกร

การศึกษาด้านต้นทุน ผลตอบแทน และจุดคุ้มทุนในการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้านต่างๆ ดังนี้

1. ต้นทุนเป็นต้นทุนต่อปี เพื่อนำไปหาจุดคุ้มทุนของขนาดการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรต่อไป โดยคิดค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน โดยวิธีเส้นตรง (The straight – line Method)

$$D_{SL} = \frac{C - S}{Y}$$

D_{SL} = ค่าเสื่อมราคาต่อปีโดยวิธี Straight-line

C = ราคาทุนที่ซื้อ

S = มูลค่าซากเมื่อสิ้นกำหนดเวลาใช้งาน

Y = อายุการใช้งาน

โดยกำหนดให้ อายุการใช้งานของโรงเรือนเท่ากับ 5 ปี และอายุการใช้งานของตู้แช่แข็ง, หม้อนึ่งฆ่าเชื้อ, เครื่องอัดถุงก้อนเชื้อ เท่ากับ 10 ปี

2. ผลตอบแทนการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกร วิเคราะห์จากรายได้ของเกษตรกรที่ได้รับจากการเปิดดอกเห็ดหอมขาย หักต้นทุนการเพาะเห็ดหอมของเกษตรกร
3. วิเคราะห์จุดคุ้มทุนของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมจากสูตร เพื่อหาจุดคุ้มทุนการผลิตของเกษตรกร โดยใช้สมการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนจากความหมายของกำไรปกติ (จุดคุ้มทุน คือ จุดที่ต้นทุนการผลิต เท่ากับรายได้ที่ได้รับจากการผลิตพิจารณาโดยใช้สมการ)

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนรวม} &= \text{รายรับรวม} \\ \text{TC} &= \text{TR} \\ \text{กำไร} &= \text{รายรับรวม} - \text{ต้นทุนรวม} \\ \text{ณ จุดคุ้มทุน กำไร} &= 0 \\ \text{นั่นคือ } \text{TR} - \text{TC} &= 0 \\ \text{TR} - (\text{TFC} + \text{TVC}) &= 0 \\ \text{TC} &= \text{TFC} + \text{TVC} \\ \text{TFC} &= \text{ต้นทุนคงที่รวม} \\ \text{TVC} &= \text{ต้นทุนผันแปรรวม} \end{aligned}$$

สามารถนำมาสรุปผลการวิเคราะห์ด้านต้นทุน ผลตอบแทน และจุดคุ้มทุนได้ดังนี้

1. ต้นทุนการผลิตเห็ดหอม

1.1 ต้นทุนการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย

1.1.1 ต้นทุนคงที่ต่อปี

ต้นทุนคงที่ต่อปีของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย ประกอบด้วย

- 1) ตู้แช่เชื้อ
- 2) หม้อนึ่งฆ่าเชื้อ
- 3) โรงเรือนบ่มก้อนเชื้อเห็ด และ โรงเรือนเปิดดอกเห็ด
- 4) เครื่องอัดถุงก้อนเชื้อ
- 5) ค่าสาธารณูปโภค

- 6) อื่น ๆ ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน การกำจัดปลวก ฯลฯ
- 7) ค่าแรงงานเจ้าของฟาร์ม

1.1.2 ต้นทุนผันแปรต่อก่อนเชื้อเห็ดหอม 1 ก่อน

ต้นทุนผันแปรต่อก่อนเชื้อเห็ดหอมของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย ประกอบด้วย

- 1) ค่าจ้างแรงงาน
- 2) หัวเชื้อเห็ดหอม
- 3) วัสดุเพาะ (จี้เลื่อย)
- 4) ส่วนผสมในก้อนเชื้อเห็ด (รำละเอียด, ยิปซั่ม, คีเกิ้ล, น้ำตาลทราย)
- 5) คอขวด, สำลี และยางรัด
- 6) ถุงพลาสติก
- 7) ค่าขนส่ง

ต้นทุนการผลิตดอกเห็ดหอมต่อก่อนเชื้อเห็ดหอมขายของแต่ละฟาร์มไม่เท่ากัน เนื่องจากเจ้าของฟาร์มสามารถเลือกปัจจัยคงที่ในการผลิตได้หลายรูปแบบ ส่วนปัจจัยผันแปรขึ้นอยู่กับสูตรการผลิตของแต่ละฟาร์ม ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การ แบ่งขนาดฟาร์มของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ในตอนที่ 2

สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างฟาร์มขนาดเล็กมีต้นทุนคงที่ทั้งหมด (โดยประมาณ) 46,243.59 บาทต่อปี และฟาร์มขนาดใหญ่มีต้นทุนคงที่ทั้งหมด (โดยประมาณ) 79,378.21 บาทต่อปี ในส่วนของต้นทุนผันแปรพบว่า ฟาร์มขนาดเล็กมีต้นทุนผันแปรทั้งหมดต่อก่อน (โดยประมาณ) 4.62 บาท และฟาร์มขนาดใหญ่ มีต้นทุนผันแปรทั้งหมดต่อก่อน (โดยประมาณ) 4.02 บาท ดังรายละเอียดตาราง 38

ตาราง 38 ต้นทุนการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรที่เพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายเองด้วย (โดยประมาณ)

รายการ	ฟาร์มขนาดเล็ก	ฟาร์มขนาดใหญ่	หมายเหตุ
ต้นทุนคงที่ (ต่อปี)			
1. ตู้เชื้อเชื้อ	178.50	516.00	} ค่าเสื่อม ราคาต่อ 1 ปี
2. หม้อนึ่งฆ่าเชื้อ	1,245.00	6,754.28	
3. โรงบ่มก้อนเชื้อเห็ด และ โรงเรือน เปิดดอกเห็ด	7,406.18	18,548.57	
4. เครื่องอัดถุงก้อนเชื้อ	705.00	4,450.91	
5. ค่าสาธารณูปโภค	4,668.18	13,247.62	
6. อื่น ๆ ได้แก่ สารเคมี ค่าเช่าที่ดิน ฯลฯ	4,922.73	8,742.83	
7. แรงงานเจ้าของฟาร์ม*	27,118.00	27,118.00	(คิดจากอัตราค่าแรง ขั้นต่ำ 149 บาท/วัน X 182 วัน)
รวมต้นทุนคงที่	46,243.59	79,378.21	
ต้นทุนผันแปร (ต่อ 1 ก้อน)			
1. ค่าจ้างแรงงาน	1.51	0.95	
2. หัวเชื้อเห็ดหอม	0.15	0.16	
3. วัสดุเพาะ (ขี้เลื่อย)	0.98	0.90	
4. ส่วนผสมในก้อนเชื้อเห็ด (รำ ละเอียด, ยิปซั่ม, ดิกลีอ, น้ำตาล ทราย)	0.96	1.08	
5. คอขวด, กำไล และยางรัด	0.46	0.47	
6. ถุงพลาสติก	0.33	0.29	
7. ค่าขนส่ง	0.23	0.17	
รวมต้นทุนผันแปร	4.62	4.02	

1.2 ต้นทุนการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขายเพียงอย่างเดียว (โดยประมาณ)

1.2.1 ต้นทุนคงที่ต่อปี

ต้นทุนคงที่ของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขายเอง มีเพียงชนิดเดียวคือ

- 1) โรงเรือนบ่มก้อนเส้นใย และ โรงเรือนเปิดดอกเห็ด
- 2) ค่าสาธารณูปโภค
- 3) อื่น ๆ ได้แก่ ค่ากำจัดปลวก ฯลฯ
- 4) ค่าแรงงานเจ้าของฟาร์ม

1.2.2 ต้นทุนผันแปร

เกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียวนั้น มีต้นทุนผันแปร ดังนี้

- 1) ค่าจ้างแรงงาน
- 2) ก้อนเชื้อเห็ดหอม + ค่าขนส่ง

สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรที่มีลักษณะการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียวนั้น พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างฟาร์มขนาดเล็กมีต้นทุนคงที่ทั้งหมด (โดยประมาณ) 34,823.55 บาทต่อปี และฟาร์มขนาดใหญ่มีต้นทุนคงที่ทั้งหมด (โดยประมาณ) 35,206.34 บาทต่อปี ในส่วนของต้นทุนผันแปรพบว่า ฟาร์มขนาดเล็กมีต้นทุนผันแปรทั้งหมดต่อก้อน (โดยประมาณ) 6.67 บาท และฟาร์มขนาดใหญ่ มีต้นทุนผันแปรทั้งหมดต่อก้อน (โดยประมาณ) 6.34 บาท ดังรายละเอียดตาราง 39

ตาราง 39 ต้นทุนการผลิตเห็ดหอมของเกษตรกรที่เพาะเห็ดหอมแบบซ็อกก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขายอย่างเดียว (โดยประมาณ)

รายการ	ฟาร์มขนาดเล็ก	ฟาร์มขนาดใหญ่	หมายเหตุ
ต้นทุนคงที่ (ต่อปี)			
1. โรงเรือนบ่มก้อนเส้นใย และ โรงเรือนเปิดดอกเห็ด	4,273.33	4,980.00	ค่าเสื่อมราคาต่อ 1 ปี
2. ค่าสาธารณูปโภค	1,108.15	941.67	
3. อื่น ๆ ได้แก่ สารเคมี ค่าเช่าที่ดิน ฯลฯ	2,324.07	2,166.67	
4. แรงงานเจ้าของฟาร์ม*	27,118.00	27,118.00	(คิดจากอัตราค่าแรงขั้นต่ำ 149 บาท/วัน X 182วัน)
รวมต้นทุนคงที่	34,823.55	35,206.34	
ต้นทุนผันแปร (ต่อ 1 ก้อน)			
1. ค่าจ้างแรงงาน	0.71	0.47	
2. ค่าก้อนเชื้อเห็ดหอม + ค่าขนส่ง	5.96	5.87	
รวมต้นทุนผันแปร	6.67	6.34	

2. ผลตอบแทน

วิเคราะห์ผลตอบแทน (กำไรสุทธิ) ของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมทั้งสองลักษณะจากรายได้ของเกษตรกรและผลผลิตเห็ดหอมที่เกษตรกรได้รับจากก้อนเชื้อเห็ดหอม 1 ก้อน สามารถคำนวณรายได้จากการจำหน่ายเห็ดหอมต่อก้อนของเกษตรกรแต่ละรายจากสูตร

$$\text{รายได้ (บาท/ก้อน)} = \frac{\text{ผลผลิตทั้งหมดที่ได้รับจากการเพาะเห็ดหอม (กิโลกรัม)}}{\text{กำลังการผลิตของเกษตรกร (ก้อนต่อปี)}} \times \text{ราคาเฉลี่ยต่อกิโลกรัม}$$

ผลการศึกษารายได้ต่อก้อนที่เกษตรกรได้รับจากการจำหน่ายเห็ดหอมของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่หักค่าใช้จ่ายของ แต่ละฟาร์มจากการเพาะทั้งสองลักษณะข้างต้นสามารถสรุปรายได้จากการจำหน่ายดอกเห็ดหอมแยกตามลักษณะการผลิตได้ดังนี้

1) จากตาราง 40 รายได้ต่อก้อนของเห็ดหอมจากก้อนเชื้อเห็ดหอม 1 ก้อน โดยไม่หักค่าใช้จ่ายในการผลิต ของเกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายเองด้วย ผลการศึกษาพบว่า รายได้ทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมรูปแบบนี้ เป็นดังนี้

ฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีรายได้โดยเฉลี่ย 7.40 บาทต่อก้อน โดยมีรายได้สูงสุด 12.71 บาทต่อก้อน และมีรายได้ต่ำสุด 3.25 บาทต่อก้อน เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีรายได้ไม่เกิน 7.50 บาทต่อก้อน จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมา มีรายได้ 7.50 – 1.00 บาทต่อก้อน จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.4 และมีรายได้มากกว่า 10.00 บาทต่อก้อน จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.1

ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีรายได้โดยเฉลี่ย 4.98 บาทต่อก้อน โดยมีรายได้สูงสุด 8.33 บาทต่อก้อน และมีรายได้ต่ำสุด 3.00 บาทต่อก้อน เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีรายได้ไม่เกิน 7.50 บาทต่อก้อน จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.2 และมีรายได้ 7.50 – 1.00 บาทต่อก้อน จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.8

ตาราง 40 รายได้ต่อก้อนของเกษตรกรจากการจำหน่ายดอกเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย (ยังไม่หักค่าใช้จ่าย)

รายได้ต่อก้อน	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 7.50 บาท	18	54.5	20	95.2
7.50 – 10.00 บาท	12	36.4	1	4.8
มากกว่า 10.00 บาท	3	9.1	0	0.0
รวม	33	100.0	21	100.0
รายได้เฉลี่ยต่อก้อน	7.40 บาท		4.98 บาท	
รายได้ต่ำสุด	3.25 บาท		3.00 บาท	
รายได้สูงสุด	12.71 บาท		8.33 บาท	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.50		1.46	

1) จากตาราง 41 รายได้ต่อก้อนของเห็ดหอมจากก้อนเชื้อเห็ดหอม 1 ก้อน โดยไม่หักค่าใช้จ่ายในการผลิต ของเกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขายเองอย่างเดียว ผลการศึกษาพบว่า รายได้ทั้งหมดในการเพาะเห็ดหอมรูปแบบนี้ เป็นดังนี้

ฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีรายได้โดยเฉลี่ย 8.84 บาทต่อก้อน โดยมีรายได้สูงสุด 12.00 บาทต่อก้อน และมีรายได้ต่ำสุด 6.00 บาทต่อก้อน เกษตรกรจำนวนมากที่สุดมีรายได้ 7.50 – 1.00 บาทต่อก้อน จำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.2 รองลงมา มีรายได้ไม่เกิน 7.50 บาทต่อก้อน จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.6 และมีรายได้มากกว่า 10.00 บาทต่อก้อน จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.2

ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จะมีรายได้โดยเฉลี่ย 8.08 บาทต่อก้อน โดยมีรายได้สูงสุด 10.00 บาทต่อก้อน และมีรายได้ต่ำสุด 6.50 บาทต่อก้อน เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีรายได้ 7.50 – 1.00 บาทต่อก้อน จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.7 และมีรายได้ไม่เกิน 7.50 บาทต่อก้อน จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3

ตาราง 41 รายได้ต่อก้อนของเกษตรกรจากการจำหน่ายดอกเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกเองอย่างเดียว (ยังไม่หักค่าใช้จ่าย)

รายได้ต่อก้อน	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 7.50 บาท	8	29.6	4	33.3
7.50 – 10.00 บาท	13	48.2	8	66.7
มากกว่า 10.00 บาท	6	22.2	0	0.0
รวม	27	100.0	12	100.0
รายได้เฉลี่ยต่อก้อน	8.84 บาท		8.08 บาท	
รายได้ต่ำสุดต่อก้อน	6.00 บาท		6.50 บาท	
รายได้สูงสุดต่อก้อน	12 บาท		10.00 บาท	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.68		1.00	

จากต้นทุนการเพาะเห็ดหอมต่อปี (โดยประมาณ) ของเกษตรกร (ตาราง 38 และ 39) และรายได้ต่อก้อนของเกษตรกร (ตาราง 40 และ 41) สามารถนำมาวิเคราะห์ผลตอบแทน (กำไรสุทธิ) โดยสร้างเป็นสมการได้ดังแสดงในตาราง 42

ตาราง 42 สมการต้นทุนและรายได้ของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอม (โดยประมาณ)

รายการ	สมการต้นทุน	สมการรายได้
เห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย		
และเปิดดอกเห็ดหอมขายด้วย		
- ฟาร์มขนาดเล็ก	$46,243.59 + 4.62X$	$7.40X$
- ฟาร์มขนาดใหญ่	$79,378.21 + 4.02X$	$4.98X$
แบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขาย		
เพียงอย่างเดียว		
- ฟาร์มขนาดเล็ก	$34,823.55 + 6.67X$	$8.84X$
- ฟาร์มขนาดใหญ่	$35,206.34 + 6.34X$	$8.08X$

หมายเหตุ : เมื่อ $X =$ จำนวนก้อนเชื้อเห็ดหอมที่ให้ผลผลิต

3. จุดคุ้มทุน

จากตารางสมการต้นทุน และรายได้ของเกษตรกรในการเพาะเห็ดหอม (ตาราง 42) สามารถนำมาหาจุดคุ้มทุนของการผลิตดอกเห็ดหอมเพื่อจำหน่ายของเกษตรกรดังสมการที่แสดงไว้ข้างต้น จากจุดที่

$$\text{ต้นทุนรวม (TC)} = \text{รายได้รวม (TR)}$$

ผลการศึกษา จุดคุ้มทุนของเกษตรกรที่เพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และนำมาเปิดดอกเห็ดหอมขายเองด้วยนั้น พบว่า จุดคุ้มทุนของฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรกรต้องทำการเปิดก้อนเชื้อเห็ดหอมจำหน่ายปีละ 16,634 ก้อน และจุดคุ้มทุนของฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรต้องทำการเปิดก้อนเชื้อเห็ดหอมจำหน่ายปีละ 82,686 ก้อน ส่วนการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขายอย่างเดียวนั้น พบว่า จุดคุ้มทุนของฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรกรต้องทำการเปิดก้อนเชื้อเห็ดหอมจำหน่ายปีละ 16,048 ก้อน และจุดคุ้มทุนของฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรต้องทำการเปิดก้อนเชื้อเห็ดหอมจำหน่ายปีละ 20,234 ก้อน ดังแสดงสมการต่อไปนี้

3.1 จุดคุ้มทุนของเกษตรกรที่เพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายเองด้วย

แทนค่าสมการตาราง 42

3.1.1 ฟาร์มขนาดเล็ก

$$\begin{aligned} 46,243.59 + 4.62X &= 7.40X \\ 46,243.59 &= 7.40X - 4.62X \\ 46,243.59 &= 2.78X \\ X &= 46,243.59/2.78 \\ X &= 16,634.38 \end{aligned}$$

∴ ฟาร์มขนาดเล็กมีจุดคุ้มทุนในการผลิตเห็ดหอม 16,634 ก้อนต่อปี

3.1.2 ฟาร์มขนาดใหญ่

$$\begin{aligned} 79,378.21 + 4.02X &= 4.98X \\ 79,378.21 &= 4.98X - 4.02X \\ 79,378.21 &= 0.96X \\ X &= 79,378.21/0.96 \\ X &= 82,685.64 \end{aligned}$$

∴ ฟาร์มขนาดใหญ่มีจุดคุ้มทุนในการผลิตเห็ดหอม 82,686 ก้อนต่อปี

3.2 จุดคุ้มทุนของเกษตรกรที่เพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขาย อย่างเดียว

แทนค่าสมการตาราง 42

3.2.1 ฟาร์มขนาดเล็ก

$$\begin{aligned} 34,823.55 + 6.67X &= 8.84X \\ 34,823.55 &= 8.84X - 6.67X \\ 34,823.55 &= 2.17X \\ X &= 34,823.55 / 2.17 \\ X &= 16,047.72 \end{aligned}$$

∴ ฟาร์มขนาดเล็กมีจุดคุ้มทุนในการผลิตเห็ดหอม 16,048 ก้อนต่อปี

3.2.2 ฟาร์มขนาดใหญ่

$$\begin{aligned}
 35,206.34 + 6.34X &= 8.08X \\
 35,206.34 &= 8.08X - 6.34X \\
 35,206.34 &= 1.74X \\
 X &= 35,206.34 / 1.74 \\
 X &= 20,233.53
 \end{aligned}$$

∴ ฟาร์มขนาดใหญ่มีจุดคุ้มทุนในการผลิตเห็ดหอม 20,234 ก้อนต่อปี

4. ผลการเปรียบเทียบขนาดการผลิตของเกษตรกรกับจุดคุ้มทุนของการเพาะเห็ดหอม

ผลการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนของเกษตรกรในการเพาะเห็ดหอมทั้ง 2 ลักษณะ สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

- 1) การเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายเองด้วย
 - ฟาร์มขนาดเล็ก จุดคุ้มทุนในการผลิต 16,634 ก้อนต่อปี
 - ฟาร์มขนาดใหญ่ จุดคุ้มทุนในการผลิต 82,686 ก้อนต่อปี
- 2) การเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขายเองอย่างเดียว
 - ฟาร์มขนาดเล็ก จุดคุ้มทุนในการผลิต 16,048 ก้อนต่อปี
 - ฟาร์มขนาดใหญ่ จุดคุ้มทุนในการผลิต 20,234 ก้อนต่อปี

ผลการเปรียบเทียบขนาดการผลิตของเกษตรกร ณ จุดคุ้มทุนของการผลิต พบว่า เกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายเองด้วย ในส่วนฟาร์มขนาดเล็กมีเกษตรกรที่มีกำลังการผลิตของฟาร์มไม่ถึงจุดคุ้มทุน จำนวน 21 ราย และมีกำลังการผลิตถึงจุดคุ้มทุนแล้ว จำนวน 12 ราย ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรที่มีกำลังการผลิตของฟาร์มไม่ถึงจุดคุ้มทุน จำนวน 12 ราย และมีกำลังการผลิตถึงจุดคุ้มทุนแล้ว จำนวน 9 ราย

เกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อเห็ดหอมมาเปิดดอกขายเองอย่างเดียว ในส่วนฟาร์มขนาดเล็กยังไม่มีเกษตรกรที่มีกำลังการผลิตของฟาร์มถึงจุดคุ้มทุนเลย แต่ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรที่มีกำลังการผลิตของฟาร์มไม่ถึงจุดคุ้มทุน จำนวน 11 ราย และเกษตรกรที่มีกำลังการผลิตถึงจุดคุ้มทุนแล้ว จำนวน 1 ราย (ตาราง 43)

ตาราง 43 ผลการเปรียบเทียบกำลังการผลิตของเกษตรกรกับจุดคุ้มทุนในการเพาะเห็ดหอม

	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบผลิตก้อนเชื้อ				
เห็ดหอมขาย และเปิดดอกเห็ดหอมขายเองด้วย				
- ไม่คุ้มทุน	21	63.6	12	57.1
- คุ้มทุน	12	26.4	9	42.9
รวม	33	100.0	21	100.0
เกษตรกรที่ทำการเพาะเห็ดหอมแบบซื้อก้อนเชื้อ				
เห็ดหอมมาเปิดดอกขายเองอย่างเดียว				
- ไม่คุ้มทุน	27	100.0	11	91.7
- คุ้มทุน	0	0	1	8.3
รวม	27	100.0	12	100.0

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคของเกษตรกรในการผลิตเห็ดหอม

1. ด้านการผลิตเห็ดหอม พบว่าปัญหาของเกษตรกรมีดังนี้

- เทคโนโลยีการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดเทคโนโลยีในการผลิต ทำการผลิตแบบดั้งเดิมตามที่มีการปฏิบัติกันมานาน
- วัตถุดิบในการผลิต พบว่าเกษตรกรประสบปัญหาวัตถุดิบมีราคาแพง เนื่องจากวัตถุดิบที่เกษตรกรใช้ เช่น จี๋เลื้อยไม้ยางพารา ต้องสั่งซื้อจากภาคใต้ และบางครั้งประสบปัญหาด้านคุณภาพของจี๋เลื้อย เพราะมีการปลอมปนจี๋เลื้อยของไม้ชนิดอื่น ๆ ด้วย
- สายพันธุ์และหัวเชื้อเห็ดหอม เกษตรกรส่วนใหญ่ ประสบปัญหาสายพันธุ์ไม่คงที่ ทำให้ผลผลิตออกมาไม่มีคุณภาพ เกษตรกรที่ผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมเอง ประมาณ ร้อยละ 81.5 ซื้อหัวเชื้อมาจากแหล่งผลิตต่าง ๆ

- การเปิดดอกเห็ดหอม เกษตรกรส่วนใหญ่ผลผลิตยังไม่แน่นอน เนื่องจากเกษตรกรใช้วิธีการบังคับให้เกิดดอก ซึ่งมีวิธีการที่ซับซ้อนและยุ่งยาก
- โรคและแมลง ก้อนเชื้อเห็ดหอมของเกษตรกรมีการปนเปื้อนราเขียวสูง และมีแมลงเข้าทำลายก้อนเชื้อเห็ดหอม และก้อนเชื้อเห็ดหอมเน่า

2. ด้านผลผลิต ผลผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีคุณภาพ ราคาผลผลิตต่ำ ไม่ตรงตามเกรดที่ตลาดต้องการ คือ หมวกดอกมีสีด่างดำ ไม่ได้รูปทรง มีความชื้นสูง หรือดอกมีขนาดเล็ก เป็นต้น (ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาขาดทุน)

3. ด้านการตลาด สำหรับผลผลิตที่ไม่ได้ตามมาตรฐาน หรือตกเกรด เกษตรกรจะต้องจัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตเอง จึงเกิดการตัดราคาขายระหว่างเกษตรกรด้วยกัน

4. ด้านการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เพาะเห็ด เกษตรกรยังไม่มี การรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง จึงส่งผลถึงการแย่งตลาดและส่วนแบ่งตลาดกันเอง ไม่มีความไว้วางใจในกลุ่มของตนเอง

5. ด้านการได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ หรือเอกชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่เข้ามาส่งเสริมหรือให้คำแนะนำเกษตรกรผู้เพาะเห็ดหอมในด้านต่าง ๆ เช่น การรวมกลุ่ม เกษตรกรต้องเข้าไปขอความช่วยเหลือเอง หรือช่วยเหลือกันเองระหว่างเกษตรกรที่เพาะเห็ดหอม

6. ด้านตัวเกษตรกร เกษตรกรขาดความรู้ เรื่องการเพาะเห็ดหอม ด้านเทคโนโลยี และเทคนิคการผลิต รวมถึงเกษตรกรยังขาดความรู้ด้านการจัดทำระบบบัญชีฟาร์ม (รายรับ - รายจ่าย) ของฟาร์มและครัวเรือน จึงขาดการวางแผนการผลิต